

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЗАТВЕРДЖЕНО  
на засіданні вченої ради  
філологічного факультету  
протокол № 6 від 22.01.2020 р.

**ПРОГРАМА**

додаткового фахового випробування вступників  
для здобуття ступеня освіти «Бакалавр»  
за спеціальністю 053 «Психологія»  
(на основі ОКР «Молодший спеціаліст»)

## **ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

Програма додаткового фахового вступного випробування вступників для здобуття ступеня освіти «Бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія», включає матеріал навчальних програм з курсу «Загальна психологія» та «Вступ до спеціальності».

Метою додаткового фахового вступного випробування є виявлення рівня знань, одержаних вступниками відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста.

Головним завданням додаткового фахового вступного випробування є виявлення у вступників спеціальних знань і практичних навичок із комплексу фахових навчальних дисциплін.

Результат тестовуння дасть можливість виявити розуміння актуальних проблем психологічної науки, а також рівень теоретичної підготовленості вступників.

## **ПРОГРАМА**

додаткового фахового випробування вступників  
для здобуття ступеня освіти «Бакалавр»  
за спеціальністю 053 «Психологія»  
(на основі ОКР «Молодший спеціаліст»)

### **ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**

Тема 1. Предмет і задачі загальної психології. Походження терміну “Психологія”. Виникнення психології як науки. Психологія як експериментальна наука (В.Вундт, В.М.Бехтерев). Поняття про психіку в світлі матеріалістичного вчення. І.М.Сеченов про відображуючу діяльність мозику. Розвиток рефлексної теорії у роботах І.П.Павлова.

Тема 2. Поняття про психіку. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість і відчуття, їхні властивості й основні відмінності у порівнянні з подразливістю. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. "Я-концепція" і критичність людини, їхня роль у формуванні поведінки людини. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища – інтегративна функція психіки. Загальні проблеми походження психіки людини.

Тема 3. Принципи та структура психології. Основні принципи психології. Структура психіки людини (психічні процеси, стани, властивості особистості). Основні галузі психології, взаємозв'язок теоретичних та практичних завдань психології. Значення психологічних знань для народного господарства та охорони здоров'я людини. Міждисциплінарні зв'язки психологічної науки.

Тема 4. Поняття про темперамент та його структуру. Характерні особливості кожного типу темпераменту (протікання психічних процесів, особливості діяльності, спілкування, емоційної сфери та ін.) Своєрідність

поєднання у кожному типі темпераменту сензитивності, реактивності, активності, емоціональної збудженості, темпу психічних реакцій, пластичності (В.С.Мерлін).

Тема 5. Поняття про здібності та їх природу. Задатки і здібності. Перевага I та II сигнальної системи як задаток. Типологія І.П.Павлова. Багатозначність задатків. Дві крайні точки зору на природу здібностей. Близнюковий метод. Експерименти А.Р.Лурія. Генетичні та природні чинники. Хромосомні аномалії. Внесок Б.М.Теплова в загальну теорію здібностей. Зв'язок здібностей зі знанням, вмінням та навичками. Здібність та особистість. Зв'язок здібностей з активністю, інтересами, нахилами, рисами характеру.

Тема 6. Поняття про сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття. Сприйняття як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприйняття. Рефлекторна основа сприйняття по І.П.Павлову.

Тема 7. Загальне уявлення про класифікації відчуттів. Інтероцептивні, пропріоцептивні і екстероцептивні відчуття. Контактні і дистантні відчуття. Генетична класифікація відчуттів: протопатичні і епікритичні відчуття. Поняття про модальність відчуттів. Класифікація відчуттів по модальності.

Тема 8. Закономірності сприймання Сприймання і відчуття. Предметність сприймання. Фізіологічні основи сприймання. Роль міжаналізаторних зв'язків. Функції другої сигнальної системи. Сприймання і дія. Простежуючі і саккадичні рухи.

Тема 9. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті: запам'ятовування, збереження, впізнання і відтворення. Асоціативна психологія Д.Юма, У.Джемса, Г.Спенсера. М.Еббингауз: значущість подій для асоціацій, "ефект краю", закон забування. Проблема пам'яті в гештальтпсихології. Проблеми пам'яті в дослідженнях представників біхевіоризму і психоаналізу. Фізіологічні основи пам'яті.

Тема 10. Мислення та його структура Місце серед пізнавальних процесів. Мислення та мовлення. Дискурсивне мислення.

Тема 11. Поняття про інтелект. Моделі інтелекту. Моделі Ч.Спірмена, Гілфорда, Терстоуна, Айзенка. Піаже, Равена. Дослідження А.Біне.

Тема 12 Поняття про мову і мовлення Виникнення мови та мовлення. Мова як суспільно-історичний продукт. Мовлення як діяльність. Теорії розвитку мовлення (повчання, преформистські, релятивістські, конструктивістські). Погляди вітчизняних психологів (С.Л.Рубінштейн, Л.С.Виготський, Л.Р.Лурія). Фізіологічні основи мовлення.

Тема 13. Поняття про уяву. Виникнення уяви у філогенезі. Уява та мислення. Різні точки зору щодо уяви. Гіпотези відносно механізмів уяви (випадкових знахідок, рекомбінації). Фізіологічні основи уяви. Роль гіпоталамо-лімбічної системи. Уява та органічні процеси. Ятрогенні захворювання. Идеомоторні акти.

Тема 14. Поняття про увагу. Увага, як психічний феномен. Основні характеристики уваги. Увага і свідомість. Фізіологічні механізми уваги й орієнтований рефлекс. Класифікація теорій уваги по М.М.Ланге. Теорія уваги Т.Рибо. Концепція установки Д.М.Узнадзе і увага.

Тема 15. Поняття про емоції. Відмінність понять емоції та почуття. Функції емоцій та почуттів (сигнальна, регулююча). Роль виразних рухів. Якості емоцій та почуттів (протилежність, подвійність, невизначеність). Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Роль правої півкулі та ретикулярної формації. Емоційні центри.

Тема 16. Загальне поняття про волю Поняття про волю. Роль праці у формуванні вольових дій. Теорії волі. Довільні та мимовільні рухи та дії. Прості та складні вольові дії. Структура складної вольової дії (усвідомлення цілі, боротьба мотивів, прийняття рішення, виконання). Вольове зусилля (зовнішня та внутрішня перешкода), залежність від темпераменту та інших властивостей особистості.

## **ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

Тема 1. Психологія як наука. Особливості практичної психології. Місце психології в системі людинознавства Предмет, задачі дисципліни «Вступ до спеціальності». Кваліфікаційні вимоги до психолога. Проблема виділення психологічного аспекту в рамках комплексного вивчення людини. Співвідношення психічного та фізіологічного. Предмет психології.

Тема 2. Особливості підготовки психолога. Загальні уявлення про професійну діяльність психолога Психологія життєва та професійна. Народна мудрість, художня література та живопис як джерело життєвого психологічного знання. Психологічна культура та психологічна грамотність. Особливості реалізації професійного шляху: психолог-дослідник, прикладний психолог, психолог-викладач та практичний психолог. Професійна підготовка психологів в Україні Структура освітньої програми. Професійна культура спеціаліста психолога. Наукові організації. Програми підготовки, стажування. Професіональні психологічні асоціації. Видатні психологи ХХ століття Студент-психолог як суб'єкт навчально-професійної діяльності. Формальні і змістовні аспекти вищої психологічної освіти. Соціально-організаційна специфіка навчання у вузі. Особливості побудови взаємин студента-психолога з викладачами та адміністрацією вузу.

Тема 3. Галузі психології та її місце в системі наук. Психологія як система наукових дисциплін, що пов'язані з різними галузями практики. Прикладні галузі психології. Політична психологія. Юридична психологія. Етнічна психологія, психологія менеджменту. Напрямок, що розглядає проблеми розвитку: психофізика, вікова психологія, порівняльна психологія. Напрямок, що розглядає різні аспекти трудової діяльності людей: психологія праці, ергономіка, інженерна психологія, авіаційна психологія, військова психологія.

Тема 4. Методологія та методи психологічного дослідження Питання загальної теорії та методології вітчизняної психології. Проблеми класифікації методів в психології. Визначення понять метод, методика.

Визначення категорій: «діагностика», «тест», «спостереження», «експеримент», «опитування», «анкетування», «бесіда».

Тема 5. Професійна підготовка психолога. Особистість психолога. Поняття про індивідуальний стиль діяльності. Психологія як професія. Мотивація вибору професії. Психологічна система діяльності: мотиви професійної діяльності, мета діяльності, програми діяльності, підсистема професійно важливих якостей, інформаційна основа діяльності. Професійноособистісний портрет психолога. Професіограма. Психограма. Необхідні здібності, інтереси та схильності. Особистісні якості психолога.

Тема 6. Професійна підготовка психолога. Етичний кодекс психолога. Головний «етичний парадокс» психології. Основні етичні проблеми і «спокуси» практичної психології. Основні етичні принципи в роботі психолога. Проблема загальнолюдських цінностей в роботі психолога. Головний етичний орієнтир психолога-практика. Професійна позиція психолога.

Тема 7 Сфери професійної діяльності психолога. Взаємодія психолога з представниками суміжних професій. Професійна діяльність психолога в системі освіти. Завдання психологічної служби в системі освіти. Психологічна діагностика, психологічне консультування та корекція в професійній діяльності практичного психолога. Професійна діяльність психолога у медичній сфері. Клінічна психологія як галузь прикладної психології. Психолог-клініцист як дослідник та практик. Зміст та об'єм роботи психолога в медичних закладах. Методи клінічної психології. Професійна діяльність психолога у сфері економіки Економічна психологія психологія як галузь прикладної психології Коло питань, які психолог може вирішувати у сфері ринку (стосунки продавця і покупця, реклама, споживацька поведінка), у сфері бізнесу (підприємництво, управління і персонал, інновації). Професійна діяльність психолога у сфері юриспруденції. Основні напрямки юридичної психології: кримінальна, судова та пенітенціарна психологія. Експертна діяльність психолога в

юридичній сфері. Професійна діяльність психолога у військовій сфері. Завдання військового психолога на різних етапах психологічного супроводу військовослужбовця. Професійно-психологічний відбір у Збройних Силах України.

Тема 8. Шляхи професійного зростання психолога. Проблема «вектора» професійного самовдосконалення психолога. «Неформальні» шляхи професійного саморозвитку психолога. Способи професійного вдосконалення психологів після закінчення вищого навчального закладу (концепція безперервної освіти).

Тема 9. Робота психолога з різними категоріями клієнтів. Самодопомога в професії психолога. Основні ризики на професійному шляху психолога. Проблема професійної деформації. Профілактика синдрому емоційного вигорання.

## **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### ***Загальна психологія***

1. Варій М.Й. Загальна психологія : підручник : у 2 т. / М.Й. Варій. – 5-те вид., виправл. і доповн. – Л. : Апріорі, 2016. – Т.1. – 382 с.
2. Варій М.Й., Ортинський В.Л. Основи психології і педагогіки: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський – [2-ге вид.]. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 376 с.
3. Васянович Г. П. Основи психології : навчальний посібник / Григорій Петрович Васянович. – К. : Педагогічна думка , 2012. – 114 с
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 388 с.
5. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності [текст]: навч. посіб. / О. В. Іванова, Л. М. Москалюк, С. І. Корсун – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 184 с.
6. Ільєнко М.М. Зоопсихологія з елементами порівняльної психології: Навчальний посібник. Вид. 2-ге доп. і перероб. – К.: Видавництво Ліра-

К, 2017. – 208 с.

7. Загальна психологія: Підручник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін./ – К.: Каравела, 2011.
8. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків. - Вид. 3-тє, допов. - К. : Кондор, 2012. - 570 с.
9. Кабашнюк В.О. Психофізіологія: Навчальний посібник / В.О. Кабашнюк, В.К. Гаврилькевич. – Львів: «Новий Світ-2000», 2018. – 200 с.
10. Курс загальної психології: підруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / П. А. М'ясоїд . - К. : Алерта, 2013. – 757 с.
11. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.: Кондор, 2009. – 576с

### ***Вступ до спеціальності***

1. Бочелюк В.Й, Зарицька В.В. Психологія: вступ до спеціальності: Навч.посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
2. Дуткевич Т. В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник / Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.
3. Панок В. Г. Психологічна служба : [навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів] / В. Г. Панок. – [2-е вид.]. – Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. – 328 с
4. Подшивайлова Л. І. Вступ до спеціальності: психологія. Модуль 2: навч. посіб. / Лідія Іванівна Подшивайлова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 220 с.
5. Подшивайлова Л. І. Вступ до спеціальності: психологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Лідія Іванівна Подшивайлова. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2011. – 320 с.
6. Приходько Ю. О. Практична психологія: Введення у професію : Навч. посібник / Юлія Олексіївна Приходько. – 2- е вид. – К. : Каравела, 2010.

– 232 с.

7. Психологія. Вступ до спеціальності (навчальний посібник) / Іванілов О.  
/ Центр навчальної літератури
8. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності: психолог,  
практичний психолог: Навч. посібник.- Івано-Франківськ: Місто НВ,  
2007.
9. Я – студент : навч. посіб. / [Огнев'юк В. О., Жильцов О. Б., Караман С.  
О., та ін. ; за заг. ред. Огнев'юка В. О.]. – 2- ге вид., доопр. – К. : Київ.  
ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 224 с.